



การเลี้ยงแพะ



กรมปศุสัตว์

กองงานพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โทร. 0 2653 4444 ต่อ 3373 โทรสาร 0 2653 4930

E-mail : drasa3@dld.go.th

พันธุ์แพะ

1. พันธุ์บอร์ (Boer) เป็นแพะพันธุ์เนื้อ มีลำตัวสีขาว หัวและคอจะมีสีแดง ใบหูยาวปรก

- น้ำหนักแรกเกิด 4 กก.
- โตเต็มที่ เพศผู้หนัก 65 - 90 กก.
เพศเมียหนัก 55 - 70 กก.
- ผลผลิตนมเฉลี่ย 1.3 - 1.8 ลิตร/วัน
- ระยะการให้นมประมาณ 120 วัน



2. พันธุ์แบลคเบงกอล (Black bengal) รัฐบาลประเทศบังกลาเทศได้นำมกล่า ๆ ถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นแพะเนื้อ มีขนสั้นสีดำหรือน้ำตาลเข้ม ใบหูเล็กชี้ตั้ง มักจะตกลูกแฝด สามารถผสมพันธุ์ได้ทั้งปี ส่วนเนื้อมีความนุ่มและรสชาติดี หนึ่งมีคุณภาพและราคาแพง

- น้ำหนักแรกเกิด 0.8 - 0.9 กก.
- โตเต็มที่ เพศผู้หนัก 25 - 30 กก.
เพศเมียหนัก 20 - 25 กก.
- ผลผลิตนม 0.21 - 0.29 ลิตร/วัน
- ระยะการให้นมประมาณ 105 วัน



3. พันธุ์พื้นเมือง (Native) ตัวมีขนาดเล็กมีสีหลากหลาย ใบหูเล็กตั้ง สามารถผสมพันธุ์ได้ตลอดปี ตกลูกปีละ 2 ครอก ใช้พื้นที่เลี้ยงต่อตัวน้อย มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อม กินอาหารพวกพืชได้หลายชนิด

- น้ำหนักแรกเกิด 1 - 1.5 กก.
- โตเต็มที่ เพศผู้หนัก 25 กก.
เพศเมียหนัก 20 กก.
- ผลผลิตนมเฉลี่ย 0.2 - 0.3 ลิตร/วัน
- ระยะการให้นมประมาณ 120 วัน



4. พันธุ์ซาเนน (Saanen) มีขนสั้น สีขาวครีมหรือน้ำตาลอ่อน ใบหูเล็กชี้ตั้งไปข้างหน้า ไม่มีเขาทั้งเพศผู้และเพศเมีย

- น้ำหนักแรกเกิด 3.3 กก.
- โตเต็มที่ เพศผู้หนัก 70 - 80 กก.
เพศเมียหนัก 50 - 55 กก.
- ผลผลิตนมเฉลี่ย 2.2 ลิตร/วัน
- ระยะการให้นมประมาณ 240 - 300 วัน



5. พันธุ์แองโกลนูเบียน (Anglo nubian) เป็นแพะกึ่งเนื้อ กึ่งนม มีสีเดียวในตัว หรือมีสีต่างปน สันจมูกมีลักษณะเป็นเส้นโค้ง ใบหูยาวปรก

- น้ำหนักแรกเกิด 2.5 กก.
- โตเต็มที่ เพศผู้หนัก 60 - 70 กก.
เพศเมียหนัก 50 - 60 กก.
- ผลผลิตนมเฉลี่ย 1.5 ลิตร/วัน
- ระยะการให้นมประมาณ 165 - 200 วัน



6. พันธุ์หลาวซาน (Laoshan) รัฐบาลจีนได้นำมกล่า ๆ ถวาย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 จำนวน 2 คู่ เป็นแพะนม มีขนสีขาวยาวเล็กน้อย แต่จะยาวมากบริเวณแก้ม หูสั้นชี้ตั้ง

- น้ำหนักแรกเกิด 1 - 1.5 กก.
- โตเต็มที่ เพศผู้หนัก 80 กก.
เพศเมียหนัก 60 กก.
- ผลผลิตนมเฉลี่ย 2.2 ลิตร/วัน
- ระยะการให้นมประมาณ 200 วัน



7. พันธุ์จัมบาปารี (Jamunapari) เป็นพันธุ์แพะเนื้อและนม ลักษณะจมูกโค้งงุ้ม มีขนสั้น ใบหูยาวปรก มีเขาทั้งเพศผู้และเมีย เป็นแพะที่กินอาหารเก่ง โตเร็ว เหมาะสำหรับเลี้ยงปล่อยและใช้ปรับปรุงแพะพื้นเมืองให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

- น้ำหนักแรกเกิด 3.5 - 4 กก.
- โตเต็มที่ เพศผู้หนัก 68 - 91 กก.
เพศเมียหนัก 46 - 63 กก.
- ผลผลิตนมเฉลี่ย 1 ลิตร/วัน
- ระยะการให้นมประมาณ 210 - 240 วัน



8. พันธุ์ชามีหรือดามัสกัส (Shami/Damascus) ให้นมสูง มีขนยาวสีน้ำตาลแดงตลอดทั้งตัว บางครั้งพบจุดสีขาวบริเวณหน้า แขนหลังและขาหน้า ใบหูยาวและห้อยปรกลงมา มีเขาทั้งเพศผู้และเพศเมีย เป็นแพะที่ปรับตัวง่ายในภูมิอากาศที่แตกต่างกันมาก จึงสามารถพัฒนาสายพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพการผลิตของประเทศไทย

- น้ำหนักแรกเกิด 3.5 - 5.5 กก.
- โตเต็มที่ เพศผู้หนัก 75 กก.
เพศเมียหนัก 65 กก.
- ผลผลิตนมเฉลี่ย 3 - 4 ลิตร/วัน
- ระยะการให้นมประมาณ 305 วัน



การเลี้ยงดู

การเลี้ยงแพะ โดยทั่วไปสามารถแบ่งรูปแบบการเลี้ยงได้ 4 แบบ ดังนี้

- การเลี้ยงแบบปล่อย ให้แพะหากินเองตามธรรมชาติ และผสมพันธุ์เอง มักเลี้ยงบริเวณที่มีหญ้า กลางวันจะต้อนให้อยู่ที่ร่มเงา มักไม่มีการสร้างคอกหรือโรงเรือน แต่จะปล่อยให้อาศัยตามธรรมชาติ
- การเลี้ยงแบบผูกถั่ว เป็นการผูกถั่วแพะไว้กับที่ อาจเป็นหลักไม้ปักหรือเป็นต้นไม้หรือต้นไม้ที่บริเวณโดยรอบมีหญ้าให้แพะกินเพียงพอ วันหนึ่งอาจมีการย้าย 2 - 3 จุด เพื่อให้ได้กินหญ้าได้มาก ส่วนตอนเย็นจะย้ายมาชังคอก

● การเลี้ยงแบบกึ่งชังคอก ลักษณะคล้ายการเลี้ยงแบบปล่อย แต่จะสร้างคอกหรือโรงเรือนสำหรับกักขังตอนกลางคืน โรงเรือนมีเฉพาะหลังคาเท่านั้น ตอนเช้าต้อนให้แพะออกหากินตามทุ่งหรือที่มีหญ้า

● การเลี้ยงแบบชังคอก เป็นการเลี้ยงในคอกหรือโรงเรือนตลอดเวลาโดยให้น้ำ และอาหารในคอก แต่อาจมีการปล่อยแพะออกไปหากินข้างนอกบ้าง พื้นที่คอกมักยกสูง และลาดเอียงหรืออาจเป็นพื้นดินธรรมดา แต่มักรองพื้นด้วยแกลบ

เกษตรกรสามารถเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพ จำนวนแพะ จำนวนทุน และสภาพแวดล้อม

โรงเรือนและการเลี้ยง

โรงเรือนควรตั้งในพื้นที่ดอน น้ำไม่ท่วม กันแดด กันฝน มีแสงสว่างอากาศถ่ายเท สะอาด และมีรั้วล้อมรอบ ควรยกพื้นสูงจากพื้นดิน 1.50 - 1.60 เมตร ปูพื้นด้วยไม้ระแนง ขนาด 1 x 23 นิ้ว ร่องห่างของไม้ 1 นิ้ว เพื่อให้มูลแพะลอดผ่านได้สะดวก ภายในโรงเรือนประกอบด้วยรางหญ้า รางอาหารชั้น และภาชนะใส่น้ำ รวมทั้งแขวนก้อนเกลือแร่ให้แพะและเลียกินอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ดังนี้

- โรงเรือนพ้อพันธุ์แพะ ขนาด 3 x 5 เมตร เลี้ยงแพะพ้อพันธุ์ 1 - 2 ตัว
- โรงเรือนแพะรวม ขนาด 6 x 12 เมตร แบ่งเป็นคอกย่อยตามกลุ่ม ขนาดของแพะ ประกอบด้วย แพะตั้งท้องก่อนคลอด แพะเลี้ยงลูกอ่อน คอกคลอด และคอกอนุบาลลูกแพะ คอกแพะรุ่น
- โรงเรือนแพะรีดนม ขนาด 4 x 12 เมตร เป็นคอกแพะรวม มีรางหญ้า รางอาหารชั้น ภาชนะใส่น้ำ ก้อนเกลือแร่อย่างเพียงพอ ภายในโรงเรือนแพะรีดนม แบ่งเป็นคอกสำหรับรีดนมพื้นที่ 3 x 3 ตารางเมตร ประกอบด้วย แท่นรีดน้ำนม และที่เก็บอุปกรณ์ใช้ในการรีดนม

อาหารและการให้อาหาร

แรกเกิด - 3 วัน

- นมน้ำเหลืองเต็มที่วันละ 3 - 5 ครั้ง

อายุ 4 วัน - 2 สัปดาห์

- นมแม่ 0.5 - 1 ลิตรต่อตัว แบ่งให้วันละ 3 ครั้ง
- วิตามิน + แร่ธาตุ

อายุ 2 - 6 สัปดาห์

- นมสดหรือนมเทียม 0.5 - 1 ลิตรต่อตัว แบ่งให้วันละ 2 ครั้ง
- อาหารชั้นที่มีโปรตีนรวมร้อยละ 22 เริ่มให้วันละน้อยก่อนแล้วค่อยๆ เพิ่มปริมาณขึ้น
- หญ้าแห้งผสมถั่วหรือหญ้าสด ให้กินเต็มที่
- วิตามิน + แร่ธาตุ

อายุ 4 เดือน - ให้อาหาร

- อาหารหยาบ เช่น หญ้าสด ให้กินเต็มที่
- วิตามิน + แร่ธาตุผสม
- อาหารชั้นที่มีโปรตีนรวมร้อยละ 18 - 20

แม่พันธุ์อุ้มท้อง แม่พันธุ์ที่หยดรีดนม และพ่อพันธุ์

- อาหารหยาบ ให้กินเต็มที่
- วิตามิน + แร่ธาตุผสม
- อาหารชั้นที่มีโปรตีนรวมร้อยละ 16 - 18

แม่พันธุ์ระยะให้นม

- อาหารหยาบ ให้กินเต็มที่
- วิตามิน + แร่ธาตุผสมน้ำ
- อาหารชั้นที่มีโปรตีนรวมร้อยละ 16 - 18 ขึ้นกับปริมาณน้ำนมที่รีดได้ โดยให้อาหาร 0.3 - 0.5 กก./น้ำหนักที่รีดได้ 1 ลิตร

น้ำ ใส่ภาชนะจัดให้สามารถดื่มกินได้ตลอดเวลา

หมายเหตุ

นมสดอาจเป็นนมแม่หรือนมโค และภายหลังจาก 2 สัปดาห์แล้ว อาจใช้นมเทียม หรือนมผงผสมน้ำแทนนมสดได้

ตัวอย่างสูตรอาหาร

1. โปรตีนรวมร้อยละ 18 - 20

- ข้าวโพด 12 กก.
- กากมะพร้าว 40 กก.
- เนื้อและกระดูกป่น 10 กก.
- เกลือป่น 1 กก.
- รำละเอียด 24 กก.
- กากถั่วเหลือง 8 กก.
- กากน้ำตาล 5 กก.

2. โปรตีนรวมร้อยละ 16 - 18

- กากมะพร้าว 40 กก.
- กากถั่วเหลือง 15 กก.
- กากน้ำตาล 8 กก.
- เกลือป่น 1 กก.
- ข้าวโพด 25 กก.
- รำละเอียด 10 กก.
- กระดูกป่น 1 กก.

การป้องกันโรค



โรคมะเร็ง

ควรถ่ายพยาธิทุก 3 เดือน โดยใช้ยาถ่ายพยาธิที่จำหน่ายทั่วไป ทั้งแบบกรอก (กำจัดพยาธิภายนอก) และแบบฉีด (กำจัดพยาธิภายใน)

โรคแท้งติดต่อ

ในแพะมักเกิดจากเชื้อ *Brucella melitensis* คนก็สามารถติดโรคนี้ได้จากการบริโภคเนื้อมะและผลิตภัณฑ์นม เช่น ครีม เนย ที่ได้จากแพะที่เป็นโรคและไม่ได้ผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อโรคก่อน

อาการ แพะเกิดการแท้งลูกหรือคลอดลูกที่ไม่ค่อยจะแข็งแรง ออกมาและมักจะมึนน้ำเมือกไหลมาจากช่องคลอดนานเป็นเวลา 2-3 สัปดาห์ เดินกะเผลกกะเผลก เต้านมอักเสบ น้ำหนักลด ขนแห้งและเป็นหมัน

การติดต่อ โดยการสืบพันธุ์ การเลียอวัยวะสืบพันธุ์ของตัวอื่น การกินอาหารและน้ำดื่มที่มีเชื้อโรคปนอยู่

***ควรกำจัดทำลายหากตรวจพบตัวที่เป็นโรคในฟาร์ม

โรคมะเร็งหรือโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว

ส่วนใหญ่จะพบโรคนี้นี้ในประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนหรือเขตร้อนชื้น สามารถติดคนและสัตว์ได้

อาการในคน ปวดหัว เบื่ออาหาร ปวดตามตัว และมีอาการทางระบบหายใจ รวมทั้งมีไข้ ไอ บางครั้งมีเลือดปน เจ็บหน้าอก มีแผลหลุมในช่องจมูก มีระบบภูมิคุ้มกันอ่อนแอ มีแนวโน้มที่จะติดเชื้อเข้าสู่กระแสเลือดและอาจตายได้หากไม่ได้รับการรักษา

การติดต่อ จากการสัมผัสเชื้อโดยตรง การหายใจ หรือการกินอาหารหรือน้ำ ที่ปนเปื้อนเชื้อ และสามารถติดต่อผ่านการสัมผัสเลือด หรือของเหลวจากร่างกาย (ปัสสาวะ อุจจาระ น้ำมูก น้ำนม) ของคนหรือสัตว์ที่ติดเชื้อ

***ควรกำจัดทำลายหากตรวจพบตัวที่เป็นโรคในฟาร์ม

สอบถามรายละเอียดได้ที่

กองงานพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ กรมปศุสัตว์

Ins. 0 2653 4444 ต่อ 3373 Insars 0 2653 4930

E-mail : drasa3@dld.go.th

www.royal.dld.go.th

